

education

Department:
Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 12

AFRIKAANS HUISTAAL V1

NOVEMBER 2009

PUNTE: 70

TYD: 2 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 13 bladsye.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Hierdie vraestel bestaan uit DRIE afdelings:
AFDELING A: Leesbegrip (30)
AFDELING B: Opsomming (10)
AFDELING C: Taal (30)
2. Lees ALLE instruksies sorgvuldig deur.
3. Beantwoord AL die vrae.
4. Begin elke afdeling op 'n NUWE bladsy.
5. Trek 'n streep ná elke afdeling.
6. Nommer die antwoorde korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik is.
7. Laat 'n reël oop na elke antwoord.
8. Skenk veral aandag aan spelling en sinskonstruksie.
9. Skryf netjies en leesbaar.

AFDELING A: LEESBEGRIP**VRAAG 1: RUBRIEK, SPOTPRENT EN WEERKAART**

Bestudeer die onderstaande tekste en beantwoord die vrae wat daarna volg.

RUBRIEK**ONS IS ALMAL GESTREMDES**

- 1 Op 6 September 2008 het 4 000 atlete sonder bene, arms en selfs oë uit 150 lande na Beijing gekom om mee te ding om die 472 goue medaljes in dieselfde pragtige Voëlnes-stadion waar nie-gestremde atlete kort tevore vir soveel drama gesorg het.
- 2 Natuurlik kan gestry word oor watter een van die byeenkomste die grootste skouspel op aarde is, maar die dapper pogings van die gestremde atlete was só aangrypend dat die skitterende vertonings van die ander goue verdof het.
- 3 Vergete was die kleinlike gevegte van die nie-gestremde SA-atlete wat gekla het oor die klere, die geriewe, handgemeen geraak het met breiers en na die land teruggekeer het onder 'n wolk van 'n dreigende kommissie van ondersoek en een silwer medalje.
- 4 Watter voorbeeld was dit nie vir al die nie-gestremde hoogmoediges toe Natalie du Toit moes hoor sy is weens 'n administratiewe fout van nog 'n medalje by die Paralimpiese Spele ontnem en sy en die ander atlete laat weet het: 'Ons verstaan. Sulke foute gebeur maar ...'
- 5 Dit en die bomenslike pogings van Oscar Pistorius, ons eie 'Blade Runner' wat soveel hindernisse moes oorkom om deel te neem, openbaar 'n grootheid van gees wat nie altyd by die nie-gestremde sportmense sigbaar is nie.
- 6 Die Suid-Afrikaanse Olimpiese atlete het maar vrot gevaar en almal het mekaar oor en weer beskuldig. Gelukkig kon Suid-Afrika sy kop weer optel oor al die medaljes wat sy gestremde atlete teruggebring het.
- 7 Wat almal kan respekteer en by die gestremdes kan leer, is die nederigheid waarmee hulle hul pryse ontvang en mekaar en teëstanders in gelukwensing omhels het.
- 8 Daar was min van die triomfantlike en arrogante krete van die nie-gestremde atlete, so asof die gestremdes net bly was om 'n kans te kry om op die wêreldverhoog te verskyn.
- 9 Dié Spele is getuigenis van die menslike gees wat ondanks terugslae, vernedering en pyn weer van sy wonde kan genees en sterker terugkom om te presteer.

- 10 Ook die ouers, familie, breiers en verpleërs wat die atlete met soveel empatie, opoffering en teen groot persoonlike ontbering moet vervoer, versorg, troos en deur die dal van doodskaduwee telkens na die son toe moet dra wanneer hulle op moederverloor se vlakke sit, verdien 'n saluut van die wêreld.
- 11 Ten spyte van die besondere prestasies wat gelewer is, is daar baie min berigte oor die Paralimpiese Spele te lees. Dié wat daar is, het óf in die vergetelheid verdwyn óf is deur berigte oor die gewone Olimpiese Spele oordonder.
- 12 'n Kostelike feit is dat Rusland nooit vroeër jare atlete na die Paralimpiese Spele gestuur het nie. Volgens hulle regering was niemand in die land kwansuis gestrem nie. Hulle het die persepsie dat Russies beteken dat alles 100% volmaak is, ten alle koste beskerm.
- 13 In Suid-Afrika sal sulke ontkenning nie help nie. Inteendeel, laat ons eerder erken dat ons deur ons verlede, rassisme, kleinlikheid, afguns en menslike swakhede eintlik almal gestrem is.
- 14 Solank ons dink ons is nie gestrem nie, sal ons nie die foute van die verlede kan erken en regstel nie. Suid-Afrika het werklik 'heelgemaakte' landsburgers nodig om van hierdie land 'n sukses te maak.
- 15 Ons moet juis sien hoe dié atlete sonder arms, bene of oë steeds daarna streef om beter te presteer en vinniger te word en met 'n grootheid van gees die oorwinning en neerlae te vier.
- 16 Mense moet kan sien hoe gestremde atlete moet gee aan die duisende ander wat in rolstoele sit, in donker kamers hulself afsluit van die wêreld of elke dag op medikasie moet oorleef.

[Verwerk uit: *Sondag*, 14 September 2008]

- 1.1 1.1.1 Hoeveel items is by die 2008 Paralimpiese Spele in Beijing aangebied? (1)
- 1.1.2 Watter leestegniek het jy gebruik om die antwoord op VRAAG 1.1.1 te bepaal? (1)
- 1.2 Wat is die skrywer se houding teenoor nie-gestremde Suid-Afrikaanse Olimpiese atlete? Motiveer jou antwoord uit die leesstuk. (2)
- 1.3 Wat is die geïmpliseerde betekenis van 'toe Natalie du Toit moes hoor sy is weens 'n administratiewe fout van nog 'n medalje by die Paralimpiese Spele ontnem' (paragraaf 4)? Gee TWEE moontlikhede. (2)
- 1.4 Watter positiewe karaktertrekke het die gestremde atlete volgens paragraaf 7 en 8 openbaar? (2)

- 1.5 Waarvan getuig die Paralimpiese Spele volgens die skrywer? Skryf dit in jou eie woorde neer. (2)
- 1.6 Verduidelik waarom die paralimpiese atlete se familie, afrigters en verpleërs volgens die skrywer ook erkenning verdien. (1)
- 1.7 Lees weer paragraaf 13 en 14. Waarom is dit belangrik dat Suid-Afrikaners hul geestelike gestremdheid moet besef? (1)
- 1.8 Watter les het jy uit hierdie leesstuk geleer? (1)

EN

SPOTPRENT

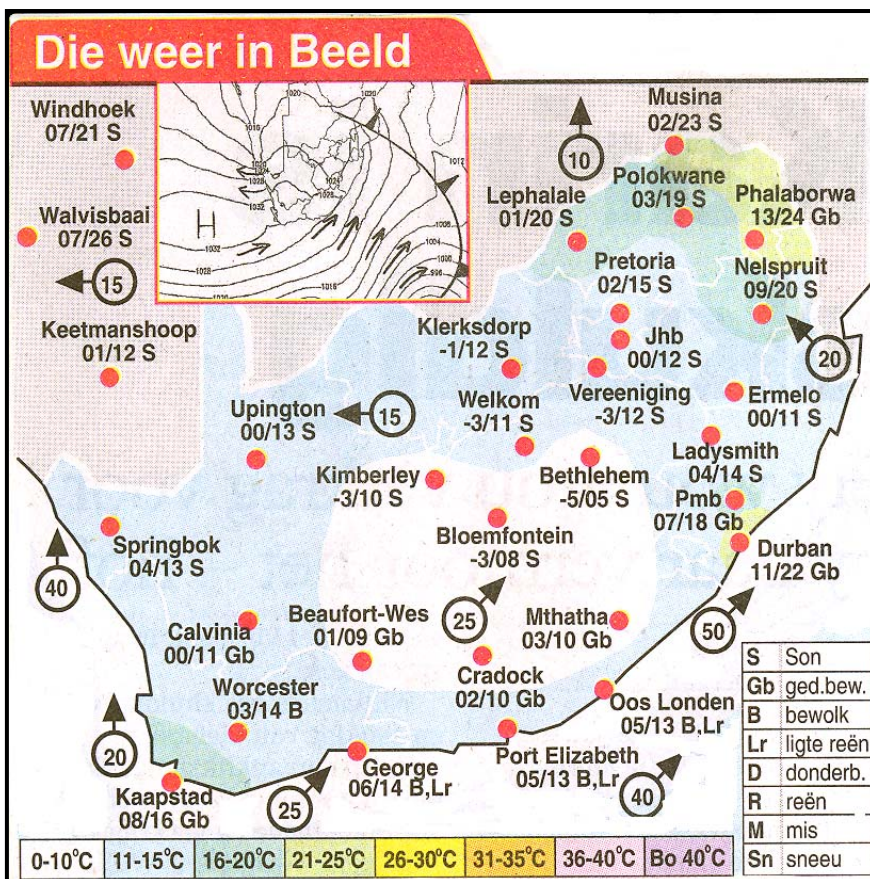
[Uit: Beeld, 18 Oktober 2006]

- 1.9 Hoe verskil die twee persone se kleredrag? (2)
- 1.10 Wat word deur die groot persoon voorgestel? (Die gesig kan as leidraad dien.) (1)

- 1.11 Watter ingesteldheid word deur die groot persoon se liggaamshouding oorgedra? (1)
- 1.12 Waarvan word China in hierdie spotprent beskuldig? (1)
- 1.13 Waarom is dit ironies dat die woorde in die praatborrel juis deur die seuntjie gesê word? (1)
- 1.14 Die streepkat dra 'n kaartjie waarop staan: 'Trots Suid-Afrikaans'. Wat word daardeur gesuggereer? (1)

EN

WEERKAART

[Uit: *Beeld*, 26 Junie 2009]

- 1.15 In watter seisoen sal jy die bostaande weerkaart verwag? Motiveer jou antwoord. (2)
- 1.16 Wat is die tweeledige betekenis van die opskrif 'Die weer in Beeld'? (2)
- 1.17 Waar in die land kan jy, volgens die weerkaart, sneeu verwag? (1)

1.18 Is die volgende stelling WAAR of ONWAAR? Motiveer jou antwoord.

Die inligting op die weerkaart is op feite gebaseer.

(2)

1.19 Kies 'n onderwerp uit KOLOM B om by 'n teks in KOLOM A te pas. Skryf slegs die letter (A – E) langs die vraagnommer (1.19.1 – 1.19.3) in die ANTWOORDEBOEK neer.

KOLOM A (TEKS)	KOLOM B (ONDERWERP)
1.19.1 Spotprent	A seismologie
1.19.2 Rubriek	B partypolitiek
1.19.3 Weerkaart	C inklusiwiteit
	D klimatologie
	E ekonomie

(3)

TOTAAL AFDELING A: 30

AFDELING B: OPSOMMING**VRAAG 2**

Lees die onderstaande teks en maak 'n opsomming in jou eie sinne. Gee SEWE voordele van sianidien vir artritisyers. Jou opsomming moet puntsgewys aangebied word en mag nie langer as 90 woorde wees nie.

DEURBRAAK VIR GEWRIGSPYN

- 1 Die meeste mense ondervind een of ander vorm van gewrigspyn, of artritis, as hulle ouer word. By talle is die toestand so erg dat hul lewensgehalte daaronder ly. Pyn in die gewrigte ontstaan weens chroniese inflammasie as gevolg van slytasie wat veroorsaak dat die kraakbeen in 'n gewrig afslyt en die bene teen mekaar begin skuur.
- 2 Dit kan ook die gevolg wees van 'n verswakte immuunstelsel. Wanneer virusse, bakterieë of parasiete die liggaam aanval of weefsel beseer word, reageer die immuunstelsel met 'n inflammatoriese reaksie om dit te beskerm. As die immuunstelsel verswak is, gaan die immuunselle voort met die reaksie, maar teiken gewrigselle.
- 3 'n Deurbraak is gemaak wat die toestand kan beheer. Die meeste chroniese siektes, soos rumatoïede artritis, kan met die aktiwiteite van vryradikale in die liggaam verbind word. Navorsing deur verskeie bekende navorsingsinstansies, soos die Louis Pasteur-instituut in Frankryk en talle universiteite, het bewys dat die antioksidant, sianidien, baie voordele vir artritisyers inhou.
- 4 Sianidien kan glukosamienafskeiding help stimuleer. Glukosamien is 'n belangrike verbinding wat beenselle nodig het om kraakbeen in stand te hou en te herstel. Soos wat 'n mens ouer word, verlaag die glukosamienvlakke.
- 5 Dit kan inflammasie help beperk omdat dit die afskeiding van sekere ensieme wat by die inflammasieproses betrokke is, onderdruk.
- 6 Dit kan help om kollageen en elastien, belangrike struktuurproteïene in die bloedvatwande, bindweefsel en spiere, gesond te hou.
- 7 Sianidien kan help om die ensiem wat kollageen afbreek, te onderdruk en die gewrigte teen verdere skade te beskerm.
- 8 Dit het anti-inflammatoriese eienskappe en kan pyn help verlig.
- 9 Dit kan bloedsirkulasie help stimuleer. Goeie bloedsirkulasie is nodig om afvalstowwe wat in die gewrigte mag saampak, te help wegvoer om só die irritasie wat dit veroorsaak, te verminder.
- 10 Dit kan ook verligting van jig bring omdat dit inflammasie help beveg. Jig is 'n tipe artritis, maar is makliker om te voorkom of te behandel as die ander tipes.
- 11 Verder moet artritisyers hul gewig dophou, want oorgewig plaas groter stremming op die gewrigte. Oefening is ook belangrik omdat dit pyn en styfheid in die gewrigte verminder en die spiere rondom die gewrigte versterk.

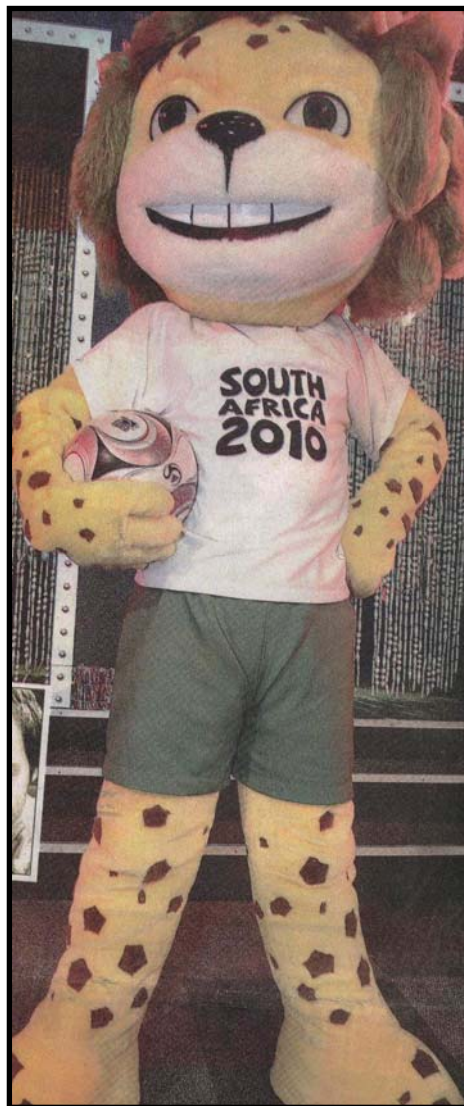
[Verwerk uit: *Rapport Tydskrif*, 26 Julie 2009]

AFDELING C: TAAL**VRAAG 3: KOERANTARTIKEL, ADVERTENSIE EN STROKIESPRENT**

Lees die onderstaande tekste en beantwoord die daaropvolgende vrae.

KOERANTARTIKEL**10/10 VIR DIÉ LUIPERD**
Zakumi spring uit vir 2010

- 1 Hy's opgewek, vol selfvertroue, avontuurlustig, spontaan, ondeund, 'n pretmaker, mal oor die kollig en volg sy instink.
- 2 Hy weet hoe om vriende te maak en vreemdelinge tuis te laat voel.
- 3 Die karakter agter dié "groot" persoonlikheid is Zakumi, die "4-jarige" gelukbringer van die 2010-Wêreldbeker-sokkertoernooi wat onlangs bekendgestel is.
- 4 Die "Za" van die naam is die afkorting van "Zuid-Afrika", soos in "co.za" en "kumi" beteken "tien" in verskeie inheemse tale.
- 5 Sy ontwerper, vervaardiger en die Internasionale Sokkerfederasie (FIFA) sê almal hulle is dolgelukkig oor sy voorkoms. Elke kol lyk soos 'n mini-sokkerbal en sy groenerige *dreadlocks* laat hom mooi by die groen speevelde inskakel.
- 6 Andries Odendaal, 'n grafiese ontwerper van Kaapstad, sê: "Dit was 'n lang proses van byna twee jaar om uiteindelik by die aanvaarde ontwerp uit te kom." Ontwerpers is op 'n kortlys geplaas op grond van vorige ontwerpe, portefeuljes en grafiese vermoëns.
- 7 "Wat die karakter aanbetref, was daar baie spesifikasies. Dit moes een van die Groot Vyf wees en die hande moes byvoorbeeld vyf vingers hê – dus 'n dier met menslike eienskappe – om 'n bal te kan hanteer."
- 8 "Dat dit 'n luiperd moet wees, nie 'n leeu, was my idee. Leeus was al voorheen sokkergelukbringers. Daarby bied 'n luiperd se vel baie Afrika-moontlikhede."

- 9 “Dit was vir my ook belangrik dat die karakter baie interaktiewe aanlynmoontlikhede bied. Ons kan dus nou met reg sê Zakumi is die eerste aanlynsokkergelukbringer ter wêreld.”
- 10 Mev. Cora Simpson van Cora’s Costumes in Boksburg aan wie die tender om Zakumi te maak (...) is, het sy voorkoms en persoonlikheid gevisualiseer.
- 11 “Ek was soms paniekerig, soos oor die kolle. En die hare was ’n nagmerrie. Dié wat ek eers in Soweto gaan koop het, het gedisintegreer. Ná ’n groot soektog was dit uiteindelik my man wat die regte materiaal daarvoor opgespoor het. Zakumi lyk nou tien-uit-tien.”
- 12 Simpson sê FIFA het Zakumi se aanvanklike glimlag, “wat meer breëbek was”, verwerp. “Fifa se mense het die maakproses fyn dopgehou.”
- 13 Simpson het tien Zakumi’s gemaak wat dwarsoor die land reis. Hulle mag egter nie terselfdertyd optree nie “omdat Zakumi altyd geloofwaardig moet wees.”
- 14 Sy het ook ander bekende karakters vervaardig – soos Simba die leeu, Dazzler, die Oros-advertensiemannetjie, Skippy die grondboontjebottermannetjie, die Caramello-beertjies, die Chomp-seekoei, Stan die krieketeend en die Bafana Bafana-tiere – en (skep) voorstelle vir die Suid-Afrikaanse Ontwerpbedryf gemaak.
- 15 Zakumi behartig op 11 Junie 2010 die afskop van die Wêreldbeker-sokkertoernooi in die *Soccer City*-stadion in Johannesburg.

[Uit: *Rapport*, 25 Julie 2008]

- 3.1 Gee EEN woord vir die woorde tussen hakies: Hy tree (volgens sy instink) op. (1)
- 3.2 Gee die korrekte idiomatiese uitdrukking vir ‘goeie vriende’ (paragraaf 2). (1)
- 3.3 Gee die meervoud vir ‘persoonlikheid’ (paragraaf 3). (1)
- 3.4 Skryf die antoniem van ‘inheemse’ (paragraaf 4) neer. (1)
- 3.5 Gee die intensiewe vorm vir ‘groen’ (paragraaf 5). (1)
- 3.6 Gee die betekenis van ‘mini’ (paragraaf 5). Skryf slegs EEN woord neer. (1)
- 3.7 Brei ‘ ’n grafiese ontwerper van Kaapstad’ (paragraaf 6) uit tot ’n byvoeglike bysin. (1)
- 3.8 Skryf Andries Odendaal se woorde in paragraaf 6 in die indirekte rede. (1)

- 3.9 Kies die KORREKTE antwoord. Skryf net die letter (A – D) langs die vraagnommer (3.9) neer.
- Die woord ‘aanbetref’ (paragraaf 7) is saamgevoeg uit ‘aangaan’ en ‘betref’. Dit is ’n voorbeeld van ...
- A kontaminasie.
 - B toutologie.
 - C volksetimologie.
 - D repetisie. (1)
- 3.10 Kies die VERKEERDE woord. Skryf net die letter (A – D) langs die vraagnommer (3.10) neer.
- ’n Sinoniem vir ‘spesifikasies’ (paragraaf 7) is ...
- A kwalifikasies.
 - B riglyne.
 - C vereistes.
 - D voorskrifte. (1)
- 3.11 Watter tipe werkwoord is ‘kan’ in die laaste deel van paragraaf 7? (1)
- 3.12 Skryf die eerste sin van paragraaf 8 oor en stel die ontkenningfout reg. Skryf die frase korrek neer. (1)
- 3.13 Voltooi die vaste verbinding in paragraaf 10: ’n Tender word aan iemand ... (1)
- 3.14 Die laaste sin van paragraaf 11 is ’n voorbeeld van gevoelstaal. Skryf die sin oor om dieselfde boodskap neutraler weer te gee. (1)
- 3.15 Skryf die laaste sin van paragraaf 12 in die lydende vorm. (1)
- 3.16 Gebruik die homoniem van ‘land’ (paragraaf 13) in ’n verhelderende sin. (1)
- 3.17 ‘bekende’ (paragraaf 14) is ’n paroniem. Kies die KORREKTE paroniem vir die volgende sin. Skryf slegs die letter (A – D) langs die vraagnommer (3.17) neer.
- Ek ... dat ek ’n fout begaan het.
- A verken
 - B reken
 - C erken
 - D herken (1)
- 3.18 Skryf die korrekte, onvoltooide deelwoord vir ‘skep’ (paragraaf 14) neer. (1)

EN

ADVERTENSIE**Ons verkies reuse treë bo babatreetjies**

- 1 Dis presies hoe ons sake by Exxaro benader en ons voeg die daad by die woord. Ons is een van die grootste hulpbronmaatskappye wat in Suid-Afrika gesetel is en ook die vierde grootste Suid-Afrikaanse steenkoolprodusent. Ons beplande uitbreidings in die Waterberg en op ander plekke bied ons die potensiaal om die grootste steenkoolprodusent in die land te word.
- 2 Ons fokus wel op steenkool, minerale-sand, onedele metale en industriële mineraalkommoditeite, maar ons is ook vasberade om ons voorgangers se prestasies te oortref, want soos hulle sê: “ ’n Stagnante onderneming sal nooit sukses behaal nie.”
- 3 Ons bedryf tans minerale-sand-ondernemings in Suid-Afrika en Australië en met die beoogde aankoop van *Namakwa Sands* gaan ons een van die wêreld se grootste verskaffers van sirkoon en hoëgraad titaandioksied-voerstof aan die pigmentindustrie word.
- 4 Exxaro is die enigste geïntegreerde sinkprodusent in die land. Dit is maar net die begin, die eerste treë van ’n reus op dreef. Welkom aan Exxaro. Welkom aan ’n nuwe era in Suid-Afrikaanse mynwyse.

[Uit: *Rapport*, 14 September 2008]

- 3.19 Hoe ondersteun die tipografie in die kop van die leesstuk die boodskap wat daardeur oorgedra word? (1)
- 3.20 Wat beteken die uitdrukking ‘ons voeg die daad by die woord’ (paragraaf 1)? (1)
- 3.21 Skryf die korrekte vorm van die woord tussen hakies neer:
Hy is ’n (potensiaal) klant. (1)
- 3.22 Wat beteken die voorvoegsel ‘on-’ in ‘onedele metale’ (paragraaf 2)? (1)
- 3.23 Kies die REGTE antwoord. Skryf net die letter (A – D) langs die vraagnommer (3.23) neer.
‘Stagnante’ (paragraaf 2) beteken ...
A bewegende.
B stilstaande.
C groeiende.
D dinamiese. (1)

3.24 Gebruik die volgende uittreksel uit die HAT (2005) om die vrae te beantwoord:

e'ra s.nw. (-s) Tydperk in die geskiedenis: *Die era van ontdekkingsreise, kolonialisasie, van stryd om vroueregte. Die era van die dinosourusse* [L. aera tydperk]

3.24.1 Skryf die lettergreep neer wat die klem dra. (1)

3.24.2 Aan watter taal is die woord 'era' ontleen? (1)

3.25 Voltooi die volgende sin deur EEN woord vir die skuinsgedrukte omskrywing te gee:
'n Maatskappy wat met baie ander lande in die wêreld sake doen, is 'n ... maatskappy. (1)

3.26 Watter verskil in betekenis sal voorkom as die voorsetel in 'Welkom aan Exxaro' na 'by' verander word? (2)

EN

[Uit: *Die Burger*, 16 Mei 2009]

3.27 Wat is die geïmpliseerde betekenis van:

3.27.1 Andy se woorde in raam 2? (1)

3.27.2 Flo se woorde in raam 3? (1)

TOTAAL AFDELING C: 30

GROOTTOTAAL: 70